

„Edinost“

izhaja dvakrat na dan, razen nedelj in praznikov. Zjutranje izdanje izhaja ob 11. uri, večerno pa ob 7. uri. O ponedeljskih izhaja prvo izdanje ob 1 uri pop.

Naročnina znaša:

Obe izdanji na leto gld. 21.—
Za samo večerno izdanje 12.—
Za pol leta, četrt leta in na mesec razmerno.

Naročnino je plačevati naprej. Na naročbe brez priložene naročnine se uprava ne ozira.

Na drobno se prodajajo v Trstu zjutranje številke po 3 nvč. večerne številke po 4 nvč.; ponedeljske popoldanske številke po 2 nvč. Izven Trsta po 1 nvč. več.

EDINOST

(Večerno izdanje.)

GLASILO POLITIČNEGA DRUŠTVA „EDINOST“ ZA PRIMORSKO.

Telefon št. 870.

4 nvč.

V edinosti je moč!

Oglasi

se računajo po vrstah v petih. Za večkratno naročilo s primernim popustom. Poslana, osmrtnice in javne zahvale, domači oglasi itd. se računajo po pogodbi.

Vsi dopisi naj se pošiljajo uredništvu. Nefrankovani dopisi se ne sprejemajo. Rokopisi se ne vračajo.

Naročnino, reklamacije in oglase sprejema upravnništvo. Naročnino in oglase je plačevati loco Trst.

Uredništvo in tiskarna se nahajata v ulici Carintia št. 12. Upravnništvo, odpravnništvo in sprejemanje inseratov v ulici Molin piccolo št. 3, II. nadst.

Izdajatelj in odgovorni urednik Fran Godnik.

Lastnik konsorcij lista „Edinosti“.

Natisnila tiskarna konsorcija lista „Edinost“ v Trstu.

V dnevih žalosti.

Kakor navadno, smo zaključili sobotno večerno izdanje okolo 6. ure, ne da bi bili niti slutili o groznem činu, ki se je malo popred dogodil ob jezeru genevskem, tam v divno romantični Švici. A kmalo se je jela širiti po mestu — toda le nedoločno, šepetaje — grozna vest, a nekako tajinstveno, brez vidnih oblik. Nekateri so plaho poslušali to šepetanje in vstrepečali so v strahu: je-li možno?! Mnogo njih pa — in mej temi smo bili tudi mi — so se smejali, uverjeni, da je le objestnost, ali pa tisto poželenje po senzaciji, ali pa zla volja sovražnikov tej dinastiji naši na brezvesten način mistifikovala tržaško javnost.

To ni mogoče! To bi bilo pregrozno! In zato nismo verjeli niti mi, ker nismo mogli verjeti. Zato nismo niti mislili na to, da bi kaj ukrenili v našem uredništvu. Ali ono usodno šepetanje je postajalo polagoma glasneje in glasneje; vest o strašnem dogodku je zadobivala vedno trdnjeje oblike! Tedaj smo jeli vstrepečati tudi mi — ali verjeti nismo mogli še vedno. Hiteli smo zopet v uredništvo, kjer smo v skrajnem razburjenju pričakovali avtentične besede, da-li je res, ali ni res. Gorjé! Po sedmi uri smo dobili od kompetentne strani lakonično ali strašno sporočilo: vest o umorstvu cesarice Elizabete je potrjena oficijelno.

Učinek te vesti je bil neopisen. Nemo smo zrl pred-se. Kako je vse to valovilo po našem bistvu: bitka žalost, iskreno sočutje in zgražanje!

Uboga žena! Svetla krona, ki si jo (oboževana in ljubljena od podložnih Ti narodov ter spoštovana od vsega sveta) nosila tolikim dostojanstvom, premenila si Ti je v trnjevo krono — mučnice! Ti, ki si bila svojim narodom personifikacija lepote, miline in dobrote, morala si zgubiti svoje dragoceno življenje na toli krut način pod jeklom zločincev — zveri v človeški podobi. Daleč od domovine morala si dahnuti svoj zadnji vzdihljaj, daleč od svojeev Si se morala preseliti v večnost, ne da bi bila mogla sporočiti zadnje pozdrave svojemu ljubljenu soprogu, ne da bi bila mogla pogledati še enkrat v častljivo lice in v milo oko Njemu, ki Ti je bil zvest sodrug v življenju, ki je najzornejši glavni svojim

dragim, in ki je pretrpel toliko, da moramo hvaliti Previdnost božjo, ki Mu je podelila toliko moči, da ni obnemogel pod težo udarcev.

Kakor je torej žgoča naša žalost na neopisno tragični smrti blage vladarice in najplemeniteje žene, tako živo je sočutje prejasnim nje soprogom. Usmiljenja vreden mož! Usojena Ti je bila kupa trpljenja, napolnjena do vrha, a ti si jo izpil sedaj do dna! More-li človek pretrpeti toliko, ne da bi sozrušil v žalosti in muki?! More-li bivati v človeku toliko kreposti, da ne klone duhom po tolikem trpljenju?!

Srea se kréjjo v tej žalosti in nesreči. A kje naj najdejo od-duška, tešila, tolažbe? Kje drugje, nego pri Onem, ki kraljuje tam gori. Njega, ki je ravnokar vsprejel dušo pokojnice v Svoje naročje, Njega prosimo, da podeli sveti in večni mir plemeniti duši pokojne mučnice ter da jej blaženstvom Svojim poplača neopisno gorjé, nadeto jej od pozverinjenega človeka! Njega gori nad oblaki prosimo dalje, da bi stal na strani Njemu, ki je zgubil tovarišico, da prebije tudi to, med tolikimi že prebitimi najgroznejšo skušnjo. Vsnili se, o večni Bog, našega Frana Josipa! Tolaži ga Ti, kajti bol v Njegovem sreću mora biti tolika, da bi bila obnemogla vsaka človeška beseda, vsaka človeška tolažba! Po takem udareu je tolažba le v božji Previdnosti. In tudi Ti, blaga žena, ki se se ločila od nas toli nepričakovano, ki Ti duh plava tam gori v jasnih višinah in ki stojiš pred prestolom božjim, obdana gloriolo mučeništva: tudi Ti, ki gledaš doli na Njega, ki plaka za Teboj, in na nas, katerih duše je zagnila tema žalosti in groze, Tudi Ti speji z našimi prošnjami Svojo prošnjo, da nam Bog očuva in ohrani vladarja in domovino.

Angelj smrti je povsili svojo temna krila doli nad našo vladarsko hišo; ali pred Bogom je vir milosti neusahljiv. Od te milosti se nadajamo, da se dvignejo skoro zopet iz potrnosti vladar in njega narodi, da v sreih, razoranih od tolikega gorjé, vsklije zopet nadobudno življenje, in da si posuše oči milijonov, zalite od solz.

Zaključimo s prisego, da bode mučenici blag spomin neizbrisen med nami!

Novejše vesti.

Geneva 12. V prvem trenutku je mislila cesarica, da jej lopov hoče ukrasti uro, a v hipu je imela ostrino v prsih. Do parnika je še hodila oprta na svojo dvorno damo in na jednega slugo. Na parniku pa se je zgrudila ravno pred kabino blagajnika. Le za malo trenutkov je prišla zopet do zavesti in je vprašala: kaj se je zgodilo? Potem je zopet padla v nezavest. Na to so hitro napravili nosila za silo, na katerih so odnesli cesarico v hotel.

Geneva 11. Pred hotelom stoje redarji. Mrtvo truplo stražijo vojaki. Sedaj se obžaluje, da se je pustilo cesarico okolo hoditi brez vsacega varstva. Oblasti so jo namreč smatrala za privatno osebo, kakor tisoč drugih, ki prihajajo v Švico. Niti jeden policijskih agentov jej ni sledil na njenih potih.

Dunaj 11. Govori se, da je morilec zasadił ostrino od strani. Cesarica da niti ni videla orožja in je menila le, da jo je kdo sunil. Tudi občinstvo, ki je bilo blizu, ni slutilo, kaj se je zgodilo. Vsi so menili, da je prišlo cesarici slabo.

Geneva 11. Mesto ima čisto navadno lice, tako, da ne bi slutil nikdo, da se je dogodil tu takov zločin.

Geneva 11. Grozen prizor je bil na parniku, ko sta kapitan in nadzornik spoznala, da je dama, ki je pala v nezavest, cesarica avstrijska. Ta dva gospoda sta kar okamenela. V hotelu je zdravnik poskušal vse možno, da bi cesarici podaljšal trenutke življenja. Vse je bilo zastonj. Oba zdravnika sta potem odprla žilo na desni roki, toda ni kapljice krvi ni priurčljalo — cesarica je bila že mrtva. V zadnjih trenutkih je prihitel duhovnik. Dvorna dama, grofica Sztaray, je bila od sebe od žalosti, vendar je pomagala oblačiti visoko pokojnico. Soba so premenili v kapelico in neopisno žalosten trenutek, ko so vsi navzoči poklekili okolo odra ter so molili za duhovnikom.

Geneva 11. Ko je videla spremljevalka, grofica Sztaray, da cesarica omahuje, razprostrla je roki vskliknivši: »Veličanstvo, vam ni dobro?« Cesarica je odgovorila: »Ne vem, zdi se mi, kakor da bi čutila neko bolečino v prsih.« Potem sti šli par korakov naprej. Cesarica je vprašala: »Ali sem močno blede?« Grofica: »Da, a najbrže vsled strahu.« Še le na parniku je nesrečna cesarica padla v nezavest. Odpeli so jej hitro obleko. Takrat je odprla oči rekši: »Kaj se je dogodilo prav za prav?« To so bile zadnje besede cesarice. Takoj potem je obraz postal mrtvaško bled in dihanje je postajalo vedno težje. Cesarica je umrla torej, ne da bi vedela, da je žrtev groznega atentata. V sobi, kjer leži truplo cesarice, je položenih že mnogo vencev.

PODLISTEK.

31

Čuvaj se senjske roke!

Zgodovinska povest.

Spisal A. Senoa. Poslovenil F. Š. Cvetkov.

»Preteči nas hočejo«, je zavpil Posedarič bled, »po morju Benečani, po kopnem izdajalec! Zberimo pamet, gospoda, ne tratimo časa zastonj! Rabata ide z veliko vojsko, da podavi vse senjske Uskoke. Toda vseh ne sme najti. Jaz mislim naj nas ostane v mestu samo 300 ljudi, in z njimi manj odlični vojvode, a šeststo junakov naj odide iz mesta z vojvodi Orlovičem, Stipanovičem in Radičem še to noč in žnjimi vsakdo, kdor se je bil kedaj z Benečani. Ti Jurij ostaneš, tebe pozna samo turška glava.«

»A vi, knez?« je vprašal gvardijan.

»Jaz sem knez, plemič, vlastelin in nisem najemnik, jaz ostanem, da čuvam svoj stari dvor in grb, koji se svetli pred svetom in cesarstvom.«

»Tudi jaz ostanem!« je vskliknil Orlovič.

»Ti ne smeš«, je odvrnil knez, ljudje morajo imeti vodnika. Vi pričakujte zunaj po planinah, dogodke, ki imajo priti. Med tem bodem jaz javil vse vojvodi. Poleg tega veš, da bi Benečani raje videli tvojo glavo vrhu svetega Marka v Benetkah, nego na tvojih ramenih.«

»Kakor je knez rekel, tako naj bode!« je sklenil Barbo, »na delo junaki! Jaz ostanem seveda v Senju in moja skrb bodi, da ne postane iz

Dunaj 11. Posebni vlak, ki prevede truplo cesarice na Dunaj, odpotuje v Genevo noč ob 11. uri. Truplo dospe na Dunaj dne 15. t. m. o polnoči. Imbalzovanje se izvrši v Genevi.

Geneva 11. Danes se je položilo truplo v provizorično krsto, katere pokrivalo je iz stekla. Rana je jako majhna, komaj centimeter dolga in je podobna, kakor da se je na tistem mestu dotaknil slikar z čopičem. Zdravniki sodijo, da pokojnica ni trpela prav nič. Poteze na obrazu so nespremenjene. Ob 2. uri se je pričela sekeja, kajti cesar je privolil vse, kar zahtevajo tukajšnji zakoni. Dokazalo se je, da se je ostrina zadrla 8 cm. globoko in je predrla srce popolnoma. Zato se čudijo zdravniki, kako da je mogla storiti še toliko korakov.

Geneva 11. Morilec je čakal cesarico od 6. ure zjutraj. Po poklicu je kurjač in pravo ime mu je Lucheni. Govori se, da se morda isti izroči avstrijskim oblastim. On je prišel v Genevo z namenom, da umori vojvodo Orleanskega, a ker se mu ni posrečilo to, je sklenil, da umori katerosi-bodi visoko osebo. In nesreča je zadela ravno cesarico avstrijsko. (Drugi govore zopet, da je Lucheni izvrševal razna rokodelstva, nazadnje kamenoseško.) Morilec je nizke postave.

Dunaj 11. Govori se, da je ime Lucheni popolnoma nepoznano dunajski policiji.

Geneva 11. Ostrina, ki so našli pri morilecu, je dolga in trivoglata. Pa tudi na obrežju so našli neko rezilo, o katerem sodijo, da je je rabil morilec.

Bruselj 11. Stranka anarhistov je imela mino noč tajno sejo. Govorniki so baje obsojali umorstvo, ker se je zgodilo na ženi.

Geneva 10. Žalost je splošna na tem, kar se je dogodilo. V Losanni so zaprli več tovarišev Luchenija. Vlada v kantonu je izdala poseben proglas, katerim pozivlja ljudstvo na ukupne manifestacije simpatije do cesarske hiše avstrijske.

Dunaj 11. »Fremdenblatt« pripoveduje, da je vskliknil cesar, dobivši sporočilo o dogodku: »Ne razumem, kako je mogel mož vzdigniti svojo roko proti ženi, ki ni nikdar nikomur storila kaj žalega, ki je delala le dobro.« »Neue Freie Presse« pa pripoveduje, da je vskliknil cesar: »Meni ni bilo ničesar prihranjenega na tem svetu.«

Dunaj 11. Cesar ni zapustil do sedaj grada schönbrunskega. Ni pa res, da je ta dogodek porušil zdravje cesarjevo. Nekaj členov cesarske hiše je že prišlo na Dunaj, drugi se pričakujejo. Vse se čudi herojskemu samozatajevanju cesarja.

Dunaj 11. Cesar je utopljen danes v misli in govori malo. Vsprejel je le nadvojvodo Ferdinanda, kateremu je molče stisnil roko.

mušice slon. Sedaj z Bogom! da vidim, kaj mi piše Rabata!«

Krčma »črnega Nike« je bila prazna. Svetilka je žalostno brlela v tistem mraku, a gospodar Niko je sedel povešene glave pred praznim sodom. Zunaj je tulil vihar, skrivaj so letale sence oboroženih ljudi, a z burjo vred se je razlegal meniški zvonec. V tem trenutku so se otvorile vrata in skozi nje se je prikazalo mršavo, oglato lice, sivih brk pod črno uskoško kapo. Sive oči so se zabliškale — beli zobje zarežali.

»Niko — Niko!« je viknil tujec poluglasno.

»Kaj je?« je vprašal gospodar.

»Daj mi žganja, Niko!«

Niko je dvignil glavo.

»Tebi, Bogdanič? Tebi malopridnež? Niti kaplje!«

»Pa zakaj vendar ne, sladki Niko?« je vprašal Uskok, vstopivši v krčmo.

»Ker ne poznaš ne Boga, ne poštenja. Ker si oplenil cerkev Materne Božje na Krku, ker si osramotil ženo in ubil jej dete na Rabu, ker si prava pijavka.«

»Da bomo videli« se je nasmehnil Uskok ter pograbil nož, »žejen sem, noveev nimam. Toči, pes! Rabata pride, vino ti bode ceneje.« In kakor kača se je dvignil Bogdanovič na krčmarja. Niko je zgrabil sekiro. Ali v tem hipu je lopnila močna pest Bogdanoviča ob zemljo.

»Šibaj ga, da ga vzame vrag!« zagrmel je vojvoda Milovčič, stopivši pred Niko; »hodi, stru-

Dunaj 11. Ministerstvo je ukupno izreklo svoje sožalje. Grofu Thunu prihajajo od vseh strani izrazi sožalja. V razstavi so zaustavljeni vsi koncerti. Sploh je žalost splošna, posebno pa sočutje z cesarjem. Jeden sluga na dvoru je zbesnel od žalosti.

Dunaj 11. Govori se, da pridejo ne pogrebne slavnosti nemški cesar in cesarica ter italijanski kralj. Od vseh vladarjev prihajajo sožalje. Te brzojavke odpira cesar sam.

Petrograd 11. Vsi listi objavljajo prisrčne nekrologe in povdarjajo, da pokojnica ni imela nikakega sovražnika, ker se ni nikdar mešala v politiko.

V pojasnilo.*)

Gospod urednik! Poročilu o občedijaškem shodu iz peresa g. tehnika Ign. Šega ste postavili brezdvomno prav umestno opombo, da ne prevzemate nikake odgovornosti za njega resničnost. Čitaje omenjena razmotrivanje je marsikdo pomiloval g. poročevalca, da se je lotil nehvaležnega posla, — umivanja zamoreca, vsi pa smo iskreno obžalovali, da niste sami poslali zastopnika na shod, kateri bi Vam gotovo nepristransko opisal žalostne dogodke, ki so se vršili na drugem zborovanju občedijaškega shoda. Da se resnica prav spozna, čuti treba oba zvona!

Poročevalec g. phil. Reisner je ob zaključku svojega poročila o občedijaški organizaciji, stavil resolucijo, naj vsi dijaki kar tako vstopijo v obstoječo »Savo« in je pristavil sam doslovno: »Videli bomo kasneje, ako bo skupno delovanje mogoče.« Ker je bil predmet o organizaciji sploh, zlasti pa o preosnovi »Save«, na dnevnem redu, ker je za to, da se na tem zborovanju osnuje občedijaška organizacija, v katero bi mogel vstopiti sleherni slovenski visokošolec, zato je bilo vsekako umestno, da se je pričelo razpravljati, kakšna bodi ta organizacija. Odveč bi bilo opisovati vso debato, ki se je vnela o tem vprašanju, dovolj je, če priobčimo doslovno govor, ki je rodil toliko nasprotovanja, iz katerega je razviden ves položaj. Ta govor slove:

»Dragi tovariši! Oprostite, novih misli ne namerjam povedati mnogo, ampak le povdarjati nekatere danes izrečene in splošno odobravane, in raztolmačiti popolno opravičenost načel, ki jih je tako točno in lepo razvijal naš somišljenik in naš tovariš Šinkovec, ker se mi zdi, da večina ni dobro umela njegovega govora.

*) Kakor smo prvemu gospodu dopisniku o tej stvari, tako prepuščamo tudi današnjemu vse moralno odgovornost za vsebino tega dopisa. Op. ured.

pena golazen, da ti ne iztržem vmazanega jezika«. Povešene glave se je pobral hajduk iz krčme.

»Si-li slišal, Niko!« pristavi stari vojvoda, »prav po godi si mi, rad te imam. Žal bi mi bilo, ako se ti pripeti kaj hudega. Izza hriba se je bližala nevihta, in Benečani, mislim, so hudi na te, a tudi nemška gospoda, ker podpihuješ vaše vojake. Spravi svojo prtljago, pa odlazi z Orlovičevy četo o polnoči v gore. A tega vraga se čuvaj, ker je hudobnež in ne človek. Hočeš-li?«

Niko se je zamislil, obrisal si čelo z roko in rekel po kratkem molku:

»Pojdem, vojvoda! Hvala! Prav pravite! Rabata gre, — Benečan bi me mogel —« Niko je pokazal s prstom na vrat.

»Pa sam ne pojdeš! S teboj pojdeti tudi Vučica Vedešič in Budonovič, ki je pojedel pri Hvaru poln brod beneških sardelj. Pred polnočjo pridete na Velika vrata in od tam jo dalje vdarite. Z Bogom, Niko!«

Krčmar je zaklenil krčmo, da zbere nekoliko prtljago skupaj.

Med tem so se zbirali od vseh stranij oboroženi Uskoki šepetaje in mrmraje med seboj, povešene glave in jeznege očesa. Mesece je bliščal skozi temno noč, polival svojo blede svetlobo po senjskem tlaku, po dolgih puškah in mrkljih obrazih; veter je sukal rudeče plašče junakov, po kamenju so odmevali težki koraki, a iz poslopij se je čul govor žensk, ječanje otrok, slišal se je jok starih mater, v burjo se mešala kletev, prihajajoča iz hiš, težka kletev do Boga na izdajalec, na izvržke naroda. (Pride še.)

Najprej tudi jaz iskreno pozdravljam zares prelepo idejo občedijaške organizacije in izrekam srčno željo, da se danes zasnije taka organizacija, v katero lahko vstopi vsaki slovenski akademik, vsaki tehnik, sploh vsaki visokošollec. Toda oglejmo si, kaj nam treba najprej bistvo vsake organizacije, ako hočemo dati svoji organizaciji oni značaj, kakoršnega ji želi vsaki dobro misleči visokošollec, značaj namreč, da bo mogla že po svojem bistvu stremeti v korist našemu milemu narodu.

Pravi znak organizma je enovitost njegovega delovanja. Istotako mora imeti tudi vsaka organizacija, ki hoče zares uspešno delovati, za trdno podlago enovitost naziranja, enovitost delovanja vseh svojih členov. Kaj pomaga vsaka organizacija, ako so nje udje različnega mnenja o nje namenu, ako nje udje ne samo različno, ampak celo nasprotno delujejo, da drugi namenoma in načeloma to pobija, to podira, kar prvi s trudom gradi. Pred sabo imam pravila akad. ferijalnega društva »Save«, ki sem jih pazno prečital. Kakor jih jaz umevam s svojega stališča, so v obče dobra in ž njimi bi se dalo res kaj storiti v prid našemu narodu. Toda mnogo jih je med Vami, tovariši, ki umevajo ravno ta pravila povsem drugače. Jaz sem popolnoma prepričan, da je katoliška vera našemu narodu v največjo srečo; drugi vidijo v osvoboditvi našega naroda od duhovniškega vpliva, v odtujitvi našega ljudstva od katoliške vere njega največji prospek. Meni se zdi, da je vsaka trditve, naši veri nasprotna, našemu ljudstvu naravnost kvarna, drugi trosijo veri in cerkvi sovražne ideje v imenu prosvete in napredka med narod. Meni se zdi, da t. zv. moderno leposlovje kuži naš narod in mu črpa moralno moč, katerega edina ga more rešiti, drugi pa se navdušujejo za tako leposlovje in je širijo z vso vnetostjo med narod. In vsi ti nasprotni nazori in iz njih izvirajoče nasprotno delovanje se daje kaj lahko spraviti v »Savina« pravila, ker jim ne dostaja podlage, ker jim nedostaja prava, kaj je prava narodova sreča, kaj delujemo složno za naš narod. Mi nimamo nič proti pravilom »Save«, odločno pa zahtevamo, predno v njo vstopimo, da se dá tem pravilom enotna podlaga, da jil bomo vsi enako umevali, da bomo vsi na ti enotni podlagi, lahko složno uravnavali svoje delovanje.

In katera bodi ta enotna podlaga? Sklepujem se o tem na besede današnjega poročevalca o organizaciji tovariša Reisnerja, »da bodi razumnišvo dušo in telom narodu vdano«, in da »pripravlja narodu pogin, kdor hoče zanesti tuje življe v narod«. Naša organizacija stoji torej na narodni podlagi, to se pravi, naša organizacija imej ona načela, ki so našemu narodu zvezde vodnice!

Neutajno je naš narod po ogromni večini veren narod, vera, katoliška vera mu je merilo in pravce vsega delovanja. Ne samo, da so se naši državni in kranjski deželni poslanci zedinili izrecno na temelju pozitivnega krščanstva oziroma katoličanstva, ampak ves narod je lani v tem posloju, v sijajni manifestaciji vseslovenskega in istrsko-hrvatskega shoda jasno in glasno brez najmanjšega priugovora izpovedal, da pričakuje rešitve od krščanstva, ves narod je vsprejel odločno krščanski program ne samo v politiki, ampak za vse stroke javnega narodnega delovanja! To dejstvo, da so namreč krščanske ideje našemu narodu najvišje, priznal je celo zaupni shod narodne napredne stranke l. 1894. ter neprikrito priznal, da z veseljem pozdravlja krščansko-socijalno gibanje, da treba na podlagi katoliške vere vravnati vse delovanje za narod.

Vidite torej, dragi tovariši, da mi, takozvani krščansko misleči dijaki, ne zahtevamo za podlago naše organizacije nič klerikalnega, saj je ravno isto, nič več, nič manj, postavila za temelj svojemu programu stranka, ki ni ne klerikalna, še manj hiperklerikalna, ampak pristno liberalna. Naša organizacija imej torej zares narodno podlago, ki je katoliška!

Poročevalec tovariš Reisner je predlagal, naj se osnujejo v vsakem akademskem društvu klubi, ki se naj pečajo z gospodarskimi, političnimi vprašanji, ki naj goje strokovne vede, ki naj skrbé za poslušno zabavo. Vse te predloge pozdravljamo radostno in želimo, da se udeležujejo prej ko prej. Skladamo se z namenom društva »Save«, naj dijaštvo prireja zabavne in poučne shode, naj iz-

daja poljudne brošure, toda v imenu vseh somišljenikov izjavljamo, da ne pritrdimo Reisnerjevi resoluciji, da ne vstopimo v »Savo«, dokler se »Sava« ne postavi na narodno podlago, jasno in nedvoumno vspejeto od vsega slovenskega naroda na vseslovenskem shodu. To je jedina naša zahteva glede temelja naše bodoče skupne organizacije. »Sava« stoji izrecno na krščansko-katoliški podlagi! (Zvršetek pride).

Domače vesti.

JUTRI ZJUTRAJ izide „Edinost“ pred 8. uro.

Radi žalosti v cesarski hiši je več javnih poslopij razobesilo zastave na pol droga. Tako tudi obe delavski podporni društvi naši.

Tudi kanalski Italijan Skrt je danes z lesom zgradil svoje izložbeno okno, na katerem je ponosno stal kip — Umberta. Strah je lepa reč.

Čitateljem. Radi žalostnega dogodka v cesarski hiši smo odložili za par dni nadaljevanje poročila o slavnosti na Proseku.

Čujemo, da so se nekateri — oni namreč, ki nočejo umeti naših razmer — hudovali na nas, ker nismo v soboto zvečer priredili drugega izdanja. Konstatujemo torej, da smo avtentično potrdilo o smrti cesarice prejeli še le ob času, ko so se naši stavei, haterih nekateri stanujejo celó v Barkovljah in v Rojanu, že razšli na svoje dome. V uredništvu pa je bila v isti hip jedna sama oseba: — kaj naj bi bila storila? Storili smo torej, kar je bilo možno storiti v naglici: priložili smo sobotnemu izdanju listke, javljajoče žalostni dogodek. No, zato pa je bil danes zjutraj naš list prvi po tabakarnah in se je tudi razprodal tako naglo, da smo ga morali tiskati vse predpoludne. Le pomisliti, predno se graja!

Svarilo okoličanom! Ob času vpisavanja otrok v ljudske šole po spodnji okolici godé se običajne grde nepravilnosti. Našo dečo se namreč na vse kriplje lovi v italijanske razrede.

Mnogo se je že govorilo in pisalo, kako ravna ob tej priliki še vedno razni agitatorji in celó šolski voditelji. A temu vendar ni še konec!

Naj prijavim torej grd slučaj, ki se je pripetil lanskega leta na neki okoličanski mešani ljudski šoli, od strani nekega poznanega voditelja, in to, kakor mi je bil poverjen po več osebah.

Na istej šoli, kjer poučuje isti voditelj, upisalo je namreč prejšnja leta več starišev svojo dečo v italijanski oddelek. Ker so pa razne britke skušnje popolnoma uverile dotične stariše, da to ni pravo, ampak krivo početje, hoteli so lani popraviti zmoto in svojo dečo znova zopet slovenskim razredom. No, taka zahteva je bila menda voditelju — pravi ogenj v strehi. Da bi se takim načinom zopet praznili italijanski razredi, ne! In čujte, gospod urednik, v istem trenutku si je izmislil oni voditelj sledečo nakano ter je povedal dotičnim zahtevajočim roditeljem naravnost v obraz, ki so jo pa brzo razširili po vasi.

Zakon pravi, rekel je, da stariši, ki so enkrat vpisali svoje otroke v italijanski oddelek, nimajo več pravice na novo prepisovati iste v slovenski oddelek.

Torej tako! Grešniki se ne smejo potemtakem več poboljševati, ampak tirati morajo (seveda drugim na ljubo) svoje grešno življenje nadalje — sebi v pogubo. Ta bi bil torej zopet lep zakon, ki bi kratil roditeljem pravico do svojih otrok — do svoje krvi! To je očitna prevara, ki je vredna vse graje!

Da se pa takim prevaram letos odpomore, bodi toplo priporočeno vsem onim starišem, ki želé in hočejo popraviti svojo prejšnjo zmoto, našemu milemu narodu na ljubo, da ob letošnjem vpisovanju svojih otrok v ljudsko šolo steno ponove ravno iste zahteve ter tirjajo odločno, da se njih deca vpiše v isti oddelek, kamor želé oni sami.

Ob tej priliki naj se torej nikdo ne ozira na ono od magistratnih šolskih voditeljev namišljeno določilo zakona!

Sožalje iz Primorja. Danes opoldne je bila seja občinskega sveta tržaškega. Župan je v daljšem govoru povdarjal žalost vsega prebivalstva in da je ta čutila že prijavil Nj. Veličanstvu v posebni brzojavki.

Tudi namestništvu je došlo mnogo ustmenih in brzojavnih izrazov sožalja, med drugimi tudi od škofov Flappa in Šterka.

Dodatek k sinočnim demonstracijam. V ulici Ghega so demonstranti na tam na novo odprti italijanski gostilni razbili vse šipe in nad isto visečo plinovo luč. Po javnem vrtu je bila prava gonja nad Lahe. Vse je vpilo: »Fora i assassini! (Ven z morilei!). Lahki, ki so se v toli žalostnih trenutkih naslajali na koncertu, so bežali kakor nori. Nesreče ni bilo nobene. V ulici del Pane štv. 1 je padalo na demonstrante iz prvega nadstropja kamenje, voda in je padlo celo eno — rešeto! Množica je zahtevala zadoščenja in policijski organi so morali vporabiti vso energijo, da se ni bombardovalo te hiše. Množica je bila sestavljena iz nižih slojev meščanstva, a mej isto je bilo tudi odločnih patrijotičnih oseb, osobito iz slovenskih krogov. Da je ostalo samo na razbijanju oken in svetilk, gre zasluga v prvi vrsti korektnemu in taktnemu postopanju policijskih organov in pa okolnosti, da se lahoni niso niti pokazali izvzemši slučaja pri »ginnastiei« in pa onega smrkevea, ki je zaupil pod »ginnastie«: »Viva l'Italia!«, katerega je ljudstvo pograbilo kakor lev svojo žrtev. Da ni bil linčkan, zahvali naj se le nekaterim hladnokrvnim možakom, ki so ga obvarovali deloma!

Ali bi bilo kaj čudnega, ko bi se takim in enakim subjektom dogodilo kaj neprijetnega?

Tekom demonstracij se je doznalo, da se v Mallijevi dvorani — pleše! Množica se je vsela v ulico Torrente ter je zahtevala hrupno, naj se ona dvorana zapre, kar se je moralo zgoditi takoj. Oni pa, ki so bili tako nespametni, da so šli plesat na tak žalostni dan, so bili, ko so zapuščali dvorano, zasramovani po vrednosti. Demonstrantom pa moramo priporočiti, da naj ne delajo škode po nepotrebnem, kakor so napravili sinoči v ulici Molin piccolo razbijanjem luči pred zaprto — patrijotično gostilno!

Sploh pa moramo ponovno priporočiti našemu občinstvu, nej se ne udeležuje demonstracij, ker, kakor so že sedanje razmere, gre, kar je slabega, navadno na naš račun, a kar je dobrega, pa na račun — družih. Poročevalec.

»Piccolo« in sinočne demonstracije. »Piccolo« se grozno srdi radi sinočnih demonstracij. »Indipendenta« še nimamo v rokah, a bržkone je njegova nevolja še za nekoliko stopinj topleja. Kdo bi mislil, kakí sovražniki so ti Katoni vsem demonstracijam in hrupnim prizorom, ako se isti naperjeni — proti njim!

Ako se uprizarjajo najgnusnejše orgije, kadar zmaga kakov Hortis — ako tržaška jenenasse doré divjaški napada — 15 proti 1 — kakega mirnega meščana po kopališčih, in to brez najmanjšega povoda, tedaj nimajo gospodje ni besedice graju; ako pa se priprosti ljudje v takih žalostnih trenutkih dajo zavesti po svojem kipečem čutstvom vanje do kakih hrupnih pojavov, tedaj pa je to — barbarstvo. Gospodje se pač drže zlatega nauka, da streljanje tja čez je jako lepa stvar, dokler ni prišlo na misel komu na oni strani, da začne streljati sem-čez. To je pač junaštvo, prirojeno po slavnih izgledih pri — Makalé!

No, pustimo to, saj te vere ne vzamemo »Piccolovecem«, da demonstrirati je dovoljeno samo — njim.

Le jedno opazko bi napisali z ozirom na dejstvo, da so se demonstracije začele v javnem vrtu, kjer so se gospoda vspricho grozni nesreči, ki je zadela našo cesarsko hišo — lepo zabavali na — koncertu. Stvar je za nas jako enostavna. Res je, da gospoda podjetnika v javnem vrtu — kakor nobenega drugega ne — ni možno siliti, da bi zaloval radi avstrijskih nesreč, ali menili bi, da bi bila zahtevala od njega najprimitivnejša obzirnost do lojalnega prebivalstva, da upošteva njega žalost. In ker ni storil tega, je izzval sam demonstracijo ter naj se nikar ne pritožuje, ako ima danes kaj škode.

»Piccolo« pa povemo to-le. Tu je dvojno možno: Ako je gostilničar ravnal v zmislu čutil njegovega (»Piccolovega«) občinstva, potem je i ono deležno nečuvne demonstracije proti patrijotnemu čutstvom in nima pravice do tožbe; ako pa ni bilo tako, potem bi bila »Piccolo« dolžnost, da najstrožje obsodi brezčutnost in drznost dotičnega gostilničarja.

Toda nam se dozdeva, da bode prvo domnevanja pravo. In s tem je obsojen »Piccolo« in kar visi na njem.

Novi gospod kapelan. Iz Barkovlj nam pišejo: Minolo nedeljo je daroval ob 11. uri sv. mašo novodošli g. kapelan. Cerkev je bila nenavadno polna. Seveda je bilo naše ljudstvo v veliki večini, ker je bilo radovedno, spoznati ravno došlega g. kapelana. Tudi nekaj rudeče gospode je bilo v cerkvi, da si menda razveseli srce na svojih vseh v barkovljanski cerkvi.

Čez kratke pol ure je bila sv. maša dovršena in ljudstvo se je razšlo, ne da bi še čulo italijanske propovedi. Radoveden sem bil, kako bo g. kapelan molil ob zvršetku sv. maše navadne tri »Češčene si Marija« in druge molitve. Na veliko moje veselje in pričujočih naših molile so se one molitve v slovenskem jeziku. Saj je to menda najpraviše, ko je že prejšnji čas g. župnik jednako ravnal po daritvi iste sv. maše.

V četrtek, to je na praznik malega Šmarna, bila je cerkev zopet polna. Razen nenavadne množine naših, videti je bilo tudi več takih, ki jim je bila, jim je gotovo še in jim ostane cerkev peto kolo na vozu. Želeti pa je vsekako, da bi se jeli zdaj pridno pokoriti! Ali čujte, gospod urednik, da vam povem, da tega dne se pa omenjene molitve ob zaključku sv. maše niso več molile v slovenskem jeziku, ampak v — italijanskem!!

Od kod neki ta preustrojitev? Je-li program že zasukan? Po cerkvi je nastala grobna tišina. Naše ljudstvo ni znalo namreč moliti, a nasprotniki že tako ne molijo radi. Saj je znano tudi vam, da hodijo v cerkev le prodajati zijala! Nato je začelo naše ljudstvo (na pripomnjo gosp. župnika, da se prične italijanska propoved) trumoma vreti iz cerkve. Notri so ostali le nasprotniki, pričakujoči veliko nestrpnostjo zaželeno Ital. besede. Ko se je ljudstvo ostranilo deloma, pričel se je govor pred oltarjem. V svojem govoru je razodel g. kapelan jasno, da je prišel v našo župnijo na voljo preč. škofijskega ordinarijata. Nadalje je še povedal, da s prihodom v našo vas noče ogrevati ne jedne in ne druge stranke, ampak njemu bo glavno — točno vršenje svojih stanovskih dolžnosti v prid ljudstvu. Vederemo! Za sedaj dosti!

Ako je resnična, je pa tudi značilna! Pišejo nam: Gospod urednik! Kdor veliko okoli hodi, tudi mnogo novega izve. Tako tudi jaz. Nedavno temu sem bil v večji družbi tržaških laških socialistov. Pogovarjali smo se o tem in onem, a posebno me je zanimalo to, kar je povedal nekdo. Rekel je namreč, da odslej bodo tržaški socialisti delali na to, da bodo morali vsi, ki niso rojeni v Trstu, plačevati takso, a na javnih delih da pridejo isti na vrsto še le takrat, kadar bo primanjkovalo Tržačanov. Omenjal je namreč Slovencev, ki po njegovem menjenju jedó kruh izpred njih ust. Za italijanske podanike, katerih kar mrgoli po Trstu in ki res jemljejo domačinom kruh izpred ust, se pa niti zmenil ni. Ne vem, ali je pozabil ali kaj.

Torej zdaj vi slovenski delavci, pripadajoči k socialistični stranki, lahko sprevidite, kako srečne vas mislijo storiti ti vaši laški voditelji! Ni jim zadosti, da morate tako drago plačevati tiste luknje, še novo breme bi vam hoteli naložiti na rame. Jaz mislim sicer, da se njih nakana ne uresniči tako hitro, ali če jim pojdejo naši delavci dobro na roko, utegnejo vendar priti v kletko, ne da bi niti vedeli, kako so piršli notri. Naj gledajo torej, kaj delajo, dokler je čas! Z Bogom!

Zdravoslav.

Tržaška posojilnica in hranilnica se je preselila v nove prostore v ulici S. Francesco št. 2 v I. nadstropju, zraven prostorov Slovanske Čitalnice. Uraduje, t. j.: s strankami občeje se vsaki dan v tednu od 9.—12. ure predpoludne in od 3.—4. ure popoldne; ob nedeljah in praznikih pa od 10.—12. ure predpoludne. V tem času sprejemajo se vloge; najmanjša vloga je 1 krona. Na to opozarjamo naše delavsko občinstvo, kateremu morda tu pa tam preostaja kakšna krona, pa je ne vé naložiti koristonosno. Zrno do zrna pogača... Uradni dnevi so v ponedeljek od 11. do 12. ure predpoludne in v četrtek od 3. do 4. ure popoldne. Številke kažejo, kako krepko se razvija ta naš zavod. Lansko leto koncem avgusta

hilo je prometa gold. 480.108'90, letos pa gold. 615.765'06, torej letos več gold. 135.656'26.

In št. Vida pri Vipavi nam pišejo, da se je napovedana veselica vsled smrti cesaričine odložila na nedoločeni čas.

Zadnje vesti.

Dunaj 12. Truplo cesariče dospé na Dunaj v četrtek zvečer ter je prevedeno v dvorno cerkev. V petek in soboto ostane truplo razpoložena na odru. Slovesni pogreb in polnjenje trupa v cesarsko grobišče pri oo. kapucinih se bosta vršila v soboto ob 4. uri popoldne.

Dunaj 12. Velike vojaške vaje na Ogerskem in v Galiciji so odpovedane. Vojaštvo se nemudoma povrne v svoje garnizije.

Dunaj 12. Ogromne množice ljudstva drve na dvorišče cesarske palače in v Schönbrun. Od raznih zastopstev v vseh pokrajinah prihajajo neprestano sožalne brzojavke.

Dunaj 12. Vedno bolj se utrja govorica, da prideta v četrtek na Dunaj cesar Viljem in kralj Humbert.

Dunaj 12. V Praterju je došlo do tolikih demonstracij proti italijanskim delavcem, da so isti morali bežati.

Dunaj 12. Minolo noč ni cesar spal niti dve uri. Sedaj pa se je pomiril nekoliko, sosebno vsled ljubeznjivega in skrbnega nagovarjanja nadvojvodinje Valerije. Cesar se je utolažil toliko, da se bavi z odredbami za pogrebno slavnost.

Ljubljana 12. Tu je bilo italijanskim delavcem sovražnih pojavov.

Reka 12. Minolo noč je velika množica drvila na Sušak, kjer so priredili ogorčeno demonstracijo proti italijanskim delavcem. Množica je razbila nekoliko barak, kjer so bivali ti delavci. Demonstracije bi bile zadobile velikanske dimenzije, ako ne bi bila posegla vmes oborožena moč. Tudi v Bakru je bilo protitalijanskih demonstracij. Jeden Italijan je bil ranjen težko. Bati se je, da pride do še hujših izgrediv.

Budimpešta 12. Vsa Ogerska žaluje. Že sedaj prihajajo prispevki za spomenik pokojni cesariči.

Geneva 12. Avstro-Ogerski poslanik grof Khuenstein in majordomos pokojne cesariče baron Brezewiczki sta dospela semkaj in sta imela dolge pogovore z oblastmi. Škof v Freiburgu je naložil dvema numama da bdi pri truplu pokojne cesariče.

Geneva 12. Lucheni je pripoznal na zasliševanju, da je anarhist in da se je bil že davno odločil, da umori kako visoko osebo. Preiskovalni sodnik meni, da zločinec ni imel sokrivic. Ker v Bernskem Kantonu zakon ne pozna smrtnih kazni, torej tudi Lucheni ne zadene ta kazen. Včeraj je tudi potrdil, katerim orožjem je zabol cesarico. Med drugim je tudi rekel, da kmalo ne bi bilo več bourburvazije, ako bi vsakdo storil svojo dolžnost.

Geneva 12. Cesarica je došla sem v petek popoldne in se je nastanila v hotelu Beaurivage. Na večer je obiskala več magazinov, kjer je nakupila to in ono. Že takrat so baje opazili nekateri, da ji sledé sumljive osebe. V soboto ob 1. uri 30 min. popoldne je ostavila cesarica hotel se svojo damo, brez nikakega družnega spremstva, hoté se ukreati na parnik. Ko sti dami došli do spomenika Brunšvikskega, približal se jej je neki človek, kateri jej je neverjetno naglo zabol v prsa nož na tri vogle. Zločinec je jel bežati, toda vjeli so ga in izročili policiji.

Bern 12. Načelnik kazenskega sodišča v kantonu Waadt izjavlja, da je že minoli teden, ko je cesarica došla v Caux, naložil nekočlikim agentom, naj jo čuvajo, toda cesarica, doznavši o tem, je izrazila željo, da se jo pusti samo. Vlada je seveda morala ustreči tej želji.

Rim 12. Utis dogodka v Genevi je tu mučen tembolj, ker zločinec pripada italijanski narodnosti. Vse je razjarjeno in ogorčeno.

Konsumno društvo pri Sv. Ivanu išče krčmarja

preko kaveije od 100 gld. — Ponudbe naj se pošiljajo do 15. septembra. — Prednost imajo oni, ki nimajo otrok ali pa z odraslimi otroci.

Emeri

so posode za hišo, hlev, vrt, polje, vinograd, delavnice, tovarno, ladjo i. t. d. — namesto škafov, brentačev, vrčev, putrhov i. t. d. So zmiraj pripravljene za rabo, so trdne, trajajoče, lične, lahke in bolj pripravne za vsako delo nego druge posode.

Dobivajo se na debelo in na drobno v delavnici trvdke

Schivitz & Comp. v Trstu,
v ulici Commerciale (trgovinska ulica) št. 11
in na drobno tudi pri raznih trgovcih
tu in na deželi. Prospekte z ceniki se razdaja in
pošilja radovoljno brez troškov.

„Glasbena Matica“ v Ljubljani.

Naznanilo

o XVII. šolskem letu 1898/99.

V pisanje v šolo »Glasbene Matice« se vrši dne 15., 16. in 17. septembra dopoldne od 10. do 12. ure, popoldne od 4. do 6. ure, v nedeljo 18. septembra pa od 10. do 12. ure dop. v vodstveni pisarni v Vegovi ulici.

Učni predmeti:

Splošna glasbena teorija, petje (dekliški, deški in dijaški moški zbor.) pouk je brezplačen

Harmonija, kontrpunkt, solopetje, glasovir, gosli, cello. Učnine se plača za pouk v dveh tedenskih urah od predmeta 1 gld. 50 nvč. na mesec.

Vpisnine se plača za vsakega gojenca 1 gld. Stariši gojenca morajo biti društveniki »Glasbene Matice«; če niso društveniki, plačajo pri vpisu 2 gl. letne društvenine.

Odbor.

Gospodje kolesarji!

Če želite imeti kolo elegantno, lahko z lahkim tokom, obiščite zalogo z oddelkom za popraviljanje in dajanje v najem od

Karola Margoni

Piazza delle Poste št. 1,

in dobli bode kolesa „METEOR“ iz Gradea po cenah in pogojih brez konkurence.

Razun tega imeli bode na izber vso priklino po najnižjih cenah.

Telefon št. 797.

Se dopisuje in govori slovensko!

FILIJALKA

BANKE UNION V TRSTU

se peča z vsemi bančnimi in menjalnimi posli, kakor:

a) Vsprejema uplačila na tekoči račun ter jih obrestuje:

Vrednostne papirje:

po 2°/₁₀₀ proti 5 dnevni odpovedi
" 2°/₁₀₀ " 12 " "
" 3°/₁₀₀ " 4 mesečni "
" 3°/₁₀₀ " 8 " "
" 3°/₁₀₀ " 1 letni "

Napoleone:

po 2°/₁₀₀ proti 20 dnevni odpovedi
" 2°/₁₀₀ " 40 " "
" 2°/₁₀₀ " 3 mesečni "
" 3°/₁₀₀ " 6 " "

Tako obrestovanje pisem o uplačilih velja od 25. oziroma 2. avgusta naprej.

b) Za giro-conto daje 2°/₁₀₀ do vsakega zneska; izplačuje se do 20.000 gld. a cheque; za večje zneske treba avizo pred opoldansko borzo. Potrdila se dajajo v posebni uložni knjižici.

c) Zaračuna se za vsako uplačilo obresti od dne uplačila in naj se je to zgodilo katero si bodi uradnih ur. Sprejema za svoje conto-correntiste, inkase in račune na tukajšnjem trgu, menjice za Trst, Dunaj, Budimpešto in v drugih glavnih mestih; jim izdaja nakaznice za ta mesta ter jim shranjuje vrednostne papirje brezplačno.

d) Izdaja vrednice neapeljske banke, plačljive pri vseh svojih zastopnikih.

e) Kupuje in prodaja vsakovrstne vrednostne papirje ter iztirjava nakaznice, menjice in kupone proti primerni proviziji.